

LABORATORNÍ LISTY

č. 36/2019

Říjen 2019

Vážené kolegyně a kolegové,

v dnešním čísle laboratorních listů Vám přinášíme podrobnější informace o štěnicích. Příjemné čtení.

ŠTĚNICE

Lékařsky významné jsou dva druhy štěnic, a to štěnice domácí *Cimex lectularis* a tropický druh *Cimex hemipterus*.

Cimex lectularis

Morfologie: Tělo štěnice je úplně ploché, vejčité, barvy rezavé až temně hnědé. Samec měří 5 - 6 mm délky a 4 mm šířky. Samičky jsou zavalitější, větší a dosahují délky až 9 mm a 5 mm šířky. Hlava nasedá do polokruhovitého výřezu na předohrudi a nese dvě oči. Široký zadeček se skládá z devíti článků. Nohy jsou kráčivé s dlouhou holení. Vše je obrveno žlutými chlupy. Hladové štěnice jsou úplně ploché, po nasátí krve se jejich zadeček značně zvětšuje a krev v něm prosvítá hnědě až černě.



[https://cs.wikipedia.org/wiki](https://cs.wikipedia.org/wiki/Cimex_lectularis)

Životní cyklus: Štěnice domácí jsou zvířata noční. Přes den se ukrývají většinou v lidských obydlích, v postelích, ve škvírách nábytku, v závěsech, za tapetami. Jejich přítomnost poznáme podle charakteristických červenohnědých až černých skvrn ve zmíněných místech. Je to trus obsahující zbytky nestrávené krve. Štěnice žijí v koloniích, larvy i dospělci se drží většinou pohromadě. Za noci vylézají, aby nasály krev. Běhají velmi čile i po svislých plochách. Čím je tepleji, tím rychleji se pohybují. Larvy uběhnou při 16°C až 100 cm za minutu, imaga až 120 cm. Klesne-li teplota pod 8°C, jsou pomalé a neohrabané. V chladu kolem 0°C úplně strnou. Teplota -17°C je hubí. V noci podnikají daleké pouti za potravou, často přelézají z jednoho bytu do druhého i po domovní fasádě. Vnikají skulinami v rámech, překonají zavřené dveře. Mohou být nepozorovaně dovezeny na zavazadlech. Vylézají do výšky. Ze stropu padají na spící lidi. Mohou sát krev i na psech, kočkách, králíciích, morčatech, potkanech, myších, netopýrech, drůbeži. Samičkám stačí, když jsou oplozeny jednou za život. Počet kladených vajíček závisí na okolní teplotě. Za život naklade asi 300 vajíček. Vyhladovělé samičky zpravidla vajíčka nekladou, ale po dalším nasátí krve svou rozmnožovací činnost obnovují. Nasátí krve samičkami je nezbytné k uzrání vajíček. Vajíčka měří 1 mm a jsou bělavá. Při 18°C se z nich líhne larva za 21 dní. Při teplotě 34°C již za 4,5 dne. Mráz do -4°C jim neškodí ani po dobu 6 týdnů. Teploty pod -4°C larvy usmrcují. Tepelné optimum pro štěnice je 27 až 28°C, vlhkost 70%. Dospělé štěnice žijí až 14 měsíců. Štěnice potřebují ke svému životu krev jako potravu. Vydrží však hladové i několik měsíců. Dospělé samice vysají na jedno sání až 7 mg krve, což je zhruba dvojnásobek jejich vlastní váhy. Po skončení sání samice vytáhne sosák z rány, složí jej do spodního pysku a rychle uteče. Charakteristický je také zápach štěnic. Trus znečišťuje obrazy, stěny, ložní prádlo, záclony. Zaschlé černé nebo hnědé kapičky trusu ihned prozradí přítomnost štěnic v zamořených obydlích. Trus také poškozují předměty uměleckého rázu a dá se těžko odstranit.



Institut laboratorní
medicíny

Sang Lab - klinická laboratoř, s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
Karlovarské imunologické centrum s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
TECTUM spol. s r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
Jiří Voženílek spol. s r. o.
Pražská 258, 276 01 Mělník

Hematocentrum s. r. o.
nám. Dr. M. Horákové 1313/8, 360 01 Karlovy Vary
VARAPALO s. r. o.
nám. Dr. M. Horákové 1313/8, 360 01 Karlovy Vary
ALERGOAMB s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary

www.labin.cz

Klinický obraz a diagnostika: Do vpichu při sání štěnice vypustí látku s antikoagulačním a svědivým účinkem. V místě bodnutí vznikají narůžovělé pupeny o průměru 1 - 3 cm, často seřazené v řadě za sebou. Silně svědí, takže postižené osoby mohou být postiženy nespavostí a psychickým stresem. Diagnózu potvrdí nález štěnic, případně červenohnědých skvrn v obydlí. Onemocnění se nazývá **cimikóza**.

Terapie a prevence: Svědění lze tlumit lokálně nebo celkově antihistaminiky. Oděvy je nutno vždy vyprat při teplotě vyšší než 60°C. Jelikož štěnice urazí za noc i několik desítek metrů, je důkladná dezinsekcce obydlí náročná. U nás se dezinsekcí zabývají specializované firmy. Panelové domy je vhodné podrobit procesu celé. Pro dovolenou je třeba vybírat pečlivě rekreační střediska a hotely, včetně zahraničních, obzvláště typu „country“ v blízkosti stájí a chlévů. Repelenty a silice pomáhají proti štěnicím jen po omezenou dobu. Také osvětlení místnosti během spánku pomáhá jen tehdy, dokud nejsou štěnice ještě příliš hladové. Dočasně se mohou nohy postelí postavit do nádob s olejem a oblepit mucholapkami.

Literatura:

- 1) Jírovec: *Parasitologie pro lékaře*, Avicenum 1977
- 2) Beneš: *Infekční lékařství*, Galén 2009



Sang Lab - klinická laboratoř, s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
Karlovarské imunologické centrum s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
TECTUM spol. s r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary
Jiří Voženilek spol. s r. o.
Pražská 258, 276 01 Mělník

Hematocentrum s. r. o.
nám. Dr. M. Horákové 1313/8, 360 01 Karlovy Vary
VARAPALO s. r. o.
nám. Dr. M. Horákové 1313/8, 360 01 Karlovy Vary
ALERGOAMB s. r. o.
Bezručova 10, 360 01 Karlovy Vary

www.labin.cz